

Leif Thomsen: Den autoritære by. København: Akademisk Forlag 1982, 434 s., 75,00 kr.

"Den autoritære by" med undertitlen "Storbykrise, bykampe, sociale bevægelser og lokal magt" er et af de få forsøg, der er gjort i Danmark på at gennemføre en større analyse af byproblematikken med en historisk-materialistisk tilgang. Netop på nuværende tidspunkt, hvor spørgsmålet om en "bypolitik" præger planlægningsdebatten, har en sådan bog særlig aktualitet. Formålet med bogen angives i forordet at være at bidrage til: "a) En tilvejebringelse af tætte empiriske procesbeskrivelser af byprocesser, aspekter af storbykrisen, sociale bevægelser og politiske kampe i Københavnsregionen. b) Introduktion af internationale bypolitiske teoridannelser og afprøvning af deres anvendelse i forhold til de konkrete procesbeskrivelser. c) Etableringen af en politisk bysociologi."

Bogen er - angiveligt styret af fremgangsmåden i forfatterens forskningsproces - opbygget på følgende måde: Først fremlægges en detaljeret beskrivelse og analyse af et enkelt, konkret konfliktforløb, nemlig kampen omkring realiseringen af et regionalt storcenter i Høje-Tåstrup i Københavnsregionen. Denne sættes dernæst i sammenhæng med ophobningen af konflikter i forskellige dele af regionen i samme periode. Derefter forlades det konkrete niveau, og med udgangspunkt i en bestemmelse af den kapitalistiske produktionsmåde samt med baggrund i internationale teoretiske arbejder på området søges en teoretisk bestemmelse af relationerne mellem samfundsstruktur og byprocesser. Disse teoretiske bestemmelser søges siden igen relateret til det konkrete niveau - d.v.s. til analysen af de bymæssige aktørgrupper. Endelig introduceres der til sidst et nyt niveau i analysen - det lokalpolitiske niveau.

Bogen indledes således med detaljeret og dybtgående analyse af Tåstrupkonflikten, der optager bogens første 300 sider, og som fremlægges som en prototype på, hvordan man foretager analyser af konkrete konflikter i de forskellige byenheder. Forløbet af denne analyse er: en situationsbeskrivelse af aktuelle konfliktforløb, en historisk beskrivelse af konfliktens baggrund, indkredsning af kerneproblematikker i forskellige faser af udviklingsforløbet, afdækning af forklaringselementer, og til sidst en effektivvurdering af aktørgruppernes aktiviteter.

Procesbeskrivelsen er som sagt meget detaljeret, og der gøres et fint stykke arbejde med at identificere de forskellige aktørgrupper i konflikterne og med at afdække, hvilke interesser der manifesterer sig i disse. Detaljerigdommen indebærer dog også en personorientering, der til tider kan virke slørende på analysen. I sin beskrivelse af bevægelsen eller "sammenslutningen" mod storcentret

Leif Thomsen: Den autoritære by. København: Akademisk Forlag 1982, 434 s., 75,00 kr.

"Den autoritære by" med undertitlen "Storbykrise, bykampe, sociale bevægelser og lokal magt" er et af de få forsøg, der er gjort i Danmark på at gennemføre en større analyse af byproblematikken med en historisk-materialistisk tilgang. Netop på nuværende tidspunkt, hvor spørgsmålet om en "bypolitik" præger planlægningsdebatten, har en sådan bog særlig aktualitet. Formålet med bogen angives i forordet at være at bidrage til: "a) En tilvejebringelse af tætte empiriske procesbeskrivelser af byprocesser, aspekter af storbykrisen, sociale bevægelser og politiske kampe i Københavnsregionen. b) Introduktion af internationale bypolitiske teoridannelser og afprøvning af deres anvendelse i forhold til de konkrete procesbeskrivelser. c) Etableringen af en politisk bysociologi."

Bogen er - angiveligt styret af fremgangsmåden i forfatterens forskningsproces - opbygget på følgende måde: Først fremlægges en detaljeret beskrivelse og analyse af et enkelt, konkret konfliktforløb, nemlig kampen omkring realiseringen af et regionalt storcenter i Høje-Tåstrup i Københavnsregionen. Denne sættes dernæst i sammenhæng med ophobningen af konflikter i forskellige dele af regionen i samme periode. Derefter forlades det konkrete niveau, og med udgangspunkt i en bestemmelse af den kapitalistiske produktionsmåde samt med baggrund i internationale teoretiske arbejder på området søges en teoretisk bestemmelse af relationerne mellem samfundsstruktur og byprocesser. Disse teoretiske bestemmelser søges siden igen relateret til det konkrete niveau - d.v.s. til analysen af de bymæssige aktørgrupper. Endelig introduceres der til sidst et nyt niveau i analysen - det lokalpolitiske niveau.

Bogen indledes således med detaljeret og dybtgående analyse af Tåstrupkonflikten, der optager bogens første 300 sider, og som fremlægges som en prototype på, hvordan man foretager analyser af konkrete konflikter i de forskellige byenheder. Forløbet af denne analyse er: en situationsbeskrivelse af aktuelle konfliktforløb, en historisk beskrivelse af konfliktens baggrund, indkredsning af kerneproblematikker i forskellige faser af udviklingsforløbet, afdækning af forklaringselementer, og til sidst en effektiv vurdering af aktørgruppernes aktiviteter.

Procesbeskrivelsen er som sagt meget detaljeret, og der gøres et fint stykke arbejde med at identificere de forskellige aktørgrupper i konflikterne og med at afdække, hvilke interesser der manifesterer sig i disse. Detaljerigdommen indebærer dog også en personorientering, der til tider kan virke slørende på analysen. I sin beskrivelse af bevægelsen eller "sammenslutningen" mod storcentret

ligger Leif Thomsens analyse meget tæt på andre danske analyser af sociale bevægelser. Den karakteriseres ved en klassemæssig og politisk bred sammensætning, metoder som demonstrationer, pjeceuddeling, gadeteater, underskriftindsamling m.m., og en decentral organisationsform, der dog har en tendens til at blive undergravet i processens forløb. Et element i procesanalysen, jeg mener især bør fremhæves som positivt, er forfatterens vægt på, hvad der er de udløsende mekanismer ved konflikterne - eller med andre ord, hvad der betinger processen fra social basis til social kraft. Netop dette aspekt har i de fleste tilfælde været mangelfuldt belyst i marxistiske analyser af bymæssige sociale bevægelser, måske fordi disse i stor udstrækning har været præget af de begrænsninger, der ligger i Althusser skolens klasseanalyse.

I den næste del af bogen, der vel kan karakteriseres som et overgangskapitel, generaliseres resultaterne fra procesanalysen ved at indplaceres i forhold til konflikter i hele Københavns-regionen i perioden 1965-80. Der lægges her vægt på, at for at karakterisere byproblemer og bevægelser må de lokaliseres - dels i forhold til bestemte byrum, dels til bestemte samfundsperioder og konjunkturer. Der gives i kapitlet en god karakteristik af bykampe i indre byområder og i forstæder i tre afgrænsede delperioder. Denne beskrivelse samler et stort empirisk materiale omkring konflikter og bevægelser i regionen, men det står efter gennemlæsningen uklart, hvilke kriterier der ligger til grund for den anvendte periodisering.

Resten af bogen anvendes derefter til at etablere en teoretisk ramme, hvori de bymæssige konflikter kan behandles. I det meste af dette teoretiske arbejde lægger forfatteren sig tæt op af Manuel Castells' tilgang til byanalysen, hvilket har en række specifikke implikationer for teoriudformningens retning. Sammenhængen mellem samfundsstruktur og byproblemer etableres med udgangspunkt i Althusser skolens produktionsmådeopfattelse, der opereres med en faseinddeling af kapitalismen og med en specifik monopolkapitalistisk byorganisation, der lægges vægt på det politiske niveau's indflydelse på byudviklingen, den kollektive konsumtion får en central placering i analysen, og bevægelserne inddrages i form af en kategorisering ud fra effekter og kravtyper. Det sidste betyder, at spørgsmålet om processen fra social basis til social kraft, der havde så stor vægt i den empiriske analyse, får en meget mere marginal placering i den bearbejdning, ligesom også bevidsthedsaspektet i forbindelse med bevægelserne i stor udstrækning lades ude af betragtning. Et kapitel om urbane aktørgrupper, hvor byproblemerne og deres dynamik bestemmes gennem en sammenkobling mellem reproduktionsmekanismer af økonomisk, politisk og ideologisk art og aktør-

gruppernes praksis, indeholder gode deldiskussioner. Specielt skal fremhæves behandlingen af segregationsproblematikken på ovennævnte tre samfundsniveauer.

Det mest interessante kapitel i bogens teoretiske del er imidlertid det sidste om "Den lokalpolitiske scene og lokal magt". Udgangspunktet er her, at i og med Castells i sin analyse koncentrerer sig om samfundsformationsniveauet, giver hans tilgang problemer med at opfange de differentieringer, der forekommer indenfor de sociale bevægelser. For at løse disse problemer må det lokale niveau eller kommunen og den specifikke sociale basis, der findes her, inddrages i analysen. Dette gør Leif Thomsen ved at fremlægge en række teoretiske begreber, der kan anvendes til at erkende lokalstaten, de sociale netværk, politiske partier og bevægelser. Nogle af begreberne er social basis, hegemoni, lokal magt og den lokalpolitiske scene, og præsentationen af dem indeholder i sig selv nogle strategidiskussioner, der er væsentlige for bevægelserne og andre politiske organisationer. Gennem denne begrebspræsentation får vi klart tilført den teoretiske diskussion om bypolitik nogle nye elementer, men det bliver ved præsentationen. Der gøres i kapitlet meget lidt for at afveje de til tider modstridende teser i de fremlagte begreber.

Dette rører ved et generelt problem i bogen. Man præsenteres for en række forfattere, teori-elementer og begreber, uden at disse i større udstrækning præciseres og afvejes overfor hinanden. Det efterlader læseren med en uafsluttet fornemmelse - man står med en masse tråde, uden at de bliver spundet sammen til den berømte røde.

Et andet problem er indholdet i bogens titel. Det står ved endt læsning stadig uklart, hvad vi skal forstå ved "Den autoritære by". Et sted karakteriseres byen som "autoritær, fordi de fysiske strukturer og livsmåder etableres på en sådan måde, at befolkningen foreskrives en livsstil og brug af byen, som ikke er et resultat af et kollektivt valg og vilje". Et andet sted relateres begrebet til de udviklingstræk i den aktuelle stat, Poulantzas karakteriserer som "autoritær etatisme". Endelig sættes begrebet lig Castells' begreb "monopolbyen", der dog også forekommer ret upræcist. Jeg kan være enig i, at der findes autoritære træk i samfundsudviklingen og den moderne statsintervention, og i at opsplittingsprocesserne i den moderne storby er ekstreme. Men jeg har svært ved at se, hvorfor den aktuelle byorganisation skulle være mere autoritær end industrikapitalismens, som den bl.a. er beskrevet af Engels i "The condition of the working class in England".

En rimelig måde at vurdere bogen som helhed på må være at sætte den i relation til de overordnede mål, forfatteren stiller op i forordet, og som er cite-

ret i begyndelsen af denne anmeldelse. Der er i bogen givet en grundig empirisk procesbeskrivelse af politiske kampe i Københavnsregionen, specielt af konflikterne omkring storcenterplanerne i Høje-Tåstrup. Der er her tale om en analysemetode, der med sin historiske angrebsvinkel er et væsentligt bidrag til den danske forskning omkring de sociale bevægelser. Desuden præsenteres en række af de byforskere, der har gjort sig gældende i de sidste ti års internationale teoriudvikling. Den omfatter bl.a. navne som Castells, Harvey, Lamarche, Lojkine og Preteceille. Men egentlig er det kun Castells arbejder, der gives en grundig behandling og søges anvendt i analysen. Med hensyn til det tredje mål - "etableringen af en politisk bysocialogi" - må man konstatere, at der er lang vej igen. Det er der imidlertid ikke noget negativt i - et sådant arbejde gøres hverken i én bog eller af én mand.

Leif Thomsen kritiserer i sin bog alle andre teoridannelser omkring bevægelser for at være spekulative. Det er da også klart, at hvis man skal nå længere end til at erkende generelle tendenser i samfunds- og byudvikling, der danner baggrund for bevægelsernes stærke fremvækst i de sidste årtier, er det nødvendigt med et omfattende empirisk materiale (hvad dog også andre forfattere har haft). Men samtidig kunne man måske opfordre Leif Thomsen til lidt større grad af spekulation for at sortere og sammenkoble sin mængde af empirisk materiale og teorielementer.

Kirsten Simonsen

Christian Thune (red.), Dansk udenrigspolitisk Årbog 1981. København: Dansk Udenrigspolitisk Institut og Samfundsvidenskabeligt Forlag 1982. 424 s., 99,75 kr.

1981-udgaven af Dansk udenrigspolitisk Årbog er 3. årgang for denne håndbog, som man må ønske et langt og godt liv. Den udfylder et behov for en lettilgængelig kildesamling om dansk udenrigspolitik og en supplerende artikelsamling om (nogle af) årets vigtigste udenrigspolitiske problemstillinger. På nedrustningsområdet offentliggjorde regeringens nedrustningsudvalg tidligere hvert år i sin beretning en lang række dokumenter. Denne opgave har Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg videreført i sin årsberetning for 1981. De to publikationer supplerer hinanden udmærket.

Målsætningen med artiklerne i Dansk udenrigspolitisk Årbog har fra begyndelsen været at belyse og analysere væsentlige sider af dansk udenrigspolitik i det pågældende år. Der er altså tale om en samling artikler om årets udenrigspolitiske problemstillinger snarere end en årlig samling af artikler om udenrigspolitiske problemstillinger. I det omfang, denne målsætning opfyldes, vil